

KONFERENCE „VODNÍ TOKY 2011“

Ve dnech 29.–30. 11. 2011 se uskutečnila v Hradci Králové odborná konference s mezinárodní účastí pod názvem „Vodní toky 2011“. Naši snahou je v tomto článku shrnout ve stručnosti svoje poznatky z informací, které na této konferenci zazněly.

Tato konference se kromě jiného stala již po deváté možností pro výměnu zkušeností zainteresovaných orgánů a organizací včetně firem v roce 2011, a to zejména na úseku transformace Zemědělské vodohospodářské správy (dále jen ZVHS) do státních podniků Povodí a státního podniku Lesy ČR a dále pak protipovodňové ochrany, tedy opatření zaměřených na předcházení i na zmírnění následků povodní.

Mezi hlavní úkoly, které byly řešeny v roce 2011, lze zařadit přípravu „Koncepce vodohospodářské politiky Ministerstva zemědělství (dále jen MZe) do roku 2015“ a její následné předání k projednání ve vládě ČR.

Dalším významným úkolem, jak již bylo výše uvedeno, byla transformace správy drobných vodních toků a souvisejících vodních děl ze ZVHS do státních podniků Povodí a státního podniku Lesy ČR. Přičemž hlavní odvodňovací systémy, tj. systémy meliorační, přešly z této správy na Ústřední pozemkový úřad a Pozemkový fond ČR.

Dále bylo konstatováno, že pokračovala druhá fáze programu „Podpora prevence před povodněmi“. Tento program je zhruba v polovině, je koncipován do roku 2013 a je zaměřen na budování vodních nádrží, poldrů, hrázování, zvýšení průtočné schopnosti vodních toků, bezpečnost vodních děl apod. Celkově byla ke konci listopadu 2011 vydána rozhodnutí na finanční příspěvky pro 322 akcí v hodnotě 5,814 mld. Kč (z toho bylo 13 nadlimitních akcí, kdy dotace byly vyšší než 100 mil. Kč). Rovněž byly vydány registrační listy pro akce ve výši 3,647 mld. Kč a zbývá 1,539 mld. Kč na další připravované akce, přičemž však někdy vznikají komplikace z hlediska majetkových vztahů, což realizaci akcí oddaluje. Přesto je tento program velkým přínosem pro realizaci protipovodňových opatření.

Významná část konference se zabývala praktickými zkušenostmi a poznatky z realizace uvedené transformace ZVHS, protože celý tento proces byl velmi náročný na organizaci i samotné převody v jednotlivých povodích. Vyžádal si značné nasazení kompetentních pracovníků i nemalé finanční prostředky pro splnění tohoto úkolu.

Zástupci státního podniku Povodí Vltavy, kteří se podělili o zkušenosti s touto transformací, dále rozebrali problematiku povinností správců povodí při péči o koryta vodních toků (revitalizace a renaturace neboli tzv. „zpřírodnění“ upravených koryt vodních toků, péče o dřeviny, bylinné porosty apod.). Rovněž ale zdůraznili, že většina činností, které vykonávají správci vodních toků v rámci plnění svých povinností a svého oprávnění, se současně dotýká i zájmů chráněných zákonem o ochraně přírody. To má mnohdy dopady na prodloužení doby realizace záměrů, neboť je nutné získat souhlasná stanoviska či výjimky od kompetentních orgánů, což je administrativně velmi náročné.

Mezi velmi zajímavé a přínosné příspěvky na konferenci je možné zařadit „Zkušenosti a výsledky posuzování navrhovaných opatření protipovodňové ochrany v rámci činnosti strategického experta v programech Ministerstva zemědělství ČR“.

Problematikou se již od začátku 90. let zabývá Katedra hydrotechniky ČVUT v Praze, a to z hlediska dopadů povodní na záplavová území, zejména však z pohledu ekonomického vyjádření povodňových škod. V devadesátých letech začínají vznikat první metodiky pro analýzu potenciálních povodňových škod a nezbytnost této práce ještě zvýraznily povodně v roce 1997 a 2002. Zvyšující se požadavky na investice do protipovodňových opatření současně s omezenými finančními prostředky vytvářejí tlak na existenci vhodného analytického nástroje pro srovnání nákladů a užitků protipovodňových opatření za účelem správného a logického cílení investic.

Systém posuzování strategického experta je zaměřen na protipovodňová

opatření zařazená do programů „Podpora prevence před povodněmi II“, „Podpora obnovy, odbahnění a rekonstrukce rybníků a výstavby vodních nádrží“, ale současně i na pozemkové úpravy, které jsou mimo jiné také zaměřeny na protipovodňovou ochranu. Realizace všech programů probíhá za finanční spoluúčasti Evropské investiční banky. Dalším přínosem je skutečnost, že se jedná o tzv. institut nezávislého strategického experta, který není vázán ani na MZe, ani na dodavatele, ale žádosti o finanční podporu k navrženým protipovodňovým akcím vyhodnocuje skutečně nezávisle dle předem připravených a schválených metodik.

Zajímavým tématem byl příspěvek týkající se stabilizace hladiny Labe v souvislosti s výstavbou nového mostu v Drážďanech, a to jak z hlediska technických možností a zvolení technologických postupů (prezentoval německý zástupce), tak i z pohledu spolupráce ČR (Povodí Labe) a Německa tak, aby navržený způsob výstavby mostu, který vyžadoval neustálé sledování stavu hladiny řeky, byl nekonfliktní. Při samotném průběhu prací bylo využito dat z monitorovacích systémů podniků Povodí Labe, Ohře, Vltavy a ČHMÚ a dále dat z profilů Drážďany, Píma a Shona, na jejichž základě byly odhadnuty postupové doby a rychlosti

poklesů průtoků po ochlazení. Využití byly rovněž zkušenosti z provádění tzv. nadlepšování průtoků, které vodohospodářský dispečink Povodí Labe zajišťuje pro potřeby plavby na území ČR. Takto zajišťovaná akce přinesla i celou řadu dalších cenných zkušeností zainteresovaným subjektům, které je možné využít i pro další podobné záměry. Realizace stavby nového mostu tak proběhla bez komplikací a německá strana ocenila vysokou úroveň profesní spolupráce českých partnerů.

Celou šíří problematiky vodního hospodářství, jak vyplývá ze zkušeností jednotlivých podniků povodí i dalších zainteresovaných firem či zástupců vysokých škol, dokreslovaly např. příspěvky zabývající se bezpečností malých vodních děl a řešení jejich poruch včetně okamžitých opatření v průběhu povodní, zkušeností s vlivem inženýrských sítí na poruchy opevnění koryt při povodních, možnostmi zvýšení protipovodňové ochrany např. na Děčínsku či v povodí Ploučnice, protipovodňových opatření na horní Opavě včetně koncepce návrhu parametrů vodního díla Nové Heřminovy či vybraných přírodě blízkých protipovodňových opatření na některých vodních tocích apod.

Samostatnou kapitolou by se dala nazvat snaha o potlačování masového rozvoje sinic na Brněnské přehradě, kterou prezentovali zástupci státního podniku Povodí Moravy.

Podnětné bylo i zpracování krajinářského řešení záměru plavebního stupně Děčín i prezentace hydraulického výzkumu biokoridoru tohoto plavebního stupně.

Z praktického hlediska byly zajímavé zkušenosti z odstraňování povodňových škod na Liberecku.

Přínosem byly i poznatky slovenských kolegů při zabezpečovacích a záchranných pracích na dolním Hronu a Iplu, a to při povodních v roce 2010.

Možnost dalšího zajímavého „mezinárodního srovnání“ nabídl příspěvek, který popisoval realizovaná přírodě blízká opatření (rozšíření koryta v určitém úseku a znovuoobnovení meandrování, využití slepých ramen apod.) na vodních tocích Iller, Mohan a Labe v Německu, včetně rozboru nákladů na tato opatření. Řada zde provedených řešení může být inspirací pro aplikaci i v podmínkách protipovodňových opatření v České republice.

To, že ani ekologické pohledy při úpravách na vodních tocích nejsou opomíjeny, potvrdily některé příspěvky

týkající se řešení tzv. rybích přechodů, tedy umožnění přirozené migrace ryb v těchto tocích.

Konference potvrdila širokou škálu zkušeností získaných v průběhu povodňových situací od roku 1997 až po současnost. Podtrhla význam protipovodňových opatření ve všech oblastech povodí a naznačila směr dalších opatření ke zvládnutí povodňových rizik. Výsledkem této snahy na všech úrovních v rámci ČR je celá řada legislativních předpisů, od úprav zákonů (např. vodního zákona) až po metodické pokyny (např. Metodika tvorby map povodňového nebezpečí a povodňových rizik). Získané a předávané zkušenosti z realizovaných akcí na vodních tocích zejména z hlediska protipovodňových opatření umožňují účinnější předcházení vzniku těchto povodní a také přispívají ke zmírnění jejich ničivých následků.

Vzhledem k tomu, že celou řadu podnětných námětů i zkušeností z řešení konkrétních opatření na vybraných vodních tocích nebylo možné uvést do stručného shrnutí, je sborník přednášek a odborných statí z konference „Vodní toky 2011“ k dispozici pro zájemce v knihovně ÚÚR.

*Ing. Vladimír Hyvnar
Ing. Marie Polešáková, Ph.D.
Ústav územního rozvoje*